

TÜRKİYE’DE ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINA UYUMUN FİRMALARIN KAZANÇ KALİTESİ ÜZERİNE ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Hümeýra ADIGÜZEL*

Makale Gönderim Tarihi : 23.02.2017 / Kabul Tarihi : 24.03.2017

ÖZ

Çalışmada Türkiye’de halka açık firmaların Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) uyumu sonrası kazanç kalitelerinde değişiklik olup olmadığı incelenmiştir. Kazanç kalitesi ölçüsü olarak keyfi tahakkuk yönetimi miktarları kullanılmış ve keyfi tahakkuk yönetimi performansına göre düzeltilmiş keyfi tahakkuk modeli ile ölçülmüştür. Bulgular Türkiye’de UFRS uygulayan işletmelerin Yerel Raporlama Çerçevesine göre daha az tahakkuk yönetimi yaptığını ve kazanç kalitelerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: keyfi tahakkuk yönetimi, kazanç kalitesi, UFRS

The Effect of IFRS Adoption to the Earnings Quality of Turkish Firms

Abstract

This study examines whether IFRS adoption of Turkish firms increases the earnings quality of the firms. In the study earnings quality is measured through abnormal accruals. Abnormal accruals are measured by the performance adjusted discretionary accruals model. The results show that IFRS adoption of Turkish firms decreases accrual management and increases earnings quality.

Keywords: Discretionary Accruals, earnings management, IFRS

* Bahçeşehir Üniversitesi, İktisadi, İdari, ve Sosyal Bilimler Fakültesi, humeyra.adiguzel@eas.bau.edu.tr

1- GİRİŞ

Uluslararası muhasebe literatürüne göre, kazanç kalitesinin artmasının sermaye maliyetlerini düşürmek, uluslararası sermaye hareketliliği sağlamak gibi birçok önemli ekonomik sonucu vardır (Soderstrom ve Sun, 2007; Leuz ve Verrecchia, 2000; Young ve Guenther, 2002). Diğer bir yandan muhasebe teorisine göre gerçek ve şeffaf bilgi sağlayan finansal raporlama yöneticiler ve firma paydaşları arasında asimetrik bilgiyi azaltmaktadır. Gerçek ve şeffaf bilgiyi sağlamak amacıyla geliştirilen muhasebe standartları her ülke için farklılık gösterebilmektedir. En kaliteli raporlamayı sağlayacak muhasebe sistemini geliştirmek için her ülkenin belirli özelliklerini de göz önünde bulundurmak gereklidir. Muhasebe sistemi ülkelerin kurumsal yapılarını tamamlayıcı bir unsurdur ve bu yapı ile uyum içinde olmalıdır (Ball, 2001). Finansal raporlama kalitesini etkileyen diğer faktörler vergi sistemleri, firmaların sahiplik yapıları, politik çevreler, sermaye yapıları ve sermaye piyasalarının gelişimidir (Soderstrom ve Sun, 2007). Şeffaflık ve karşılaştırılabilirliği sağlamak amacıyla geliştirilen uluslararası muhasebe standartlarının muhasebe kalitesini arttırması beklentiler arasındadır. Uluslararası muhasebe standartlarına uyumun muhasebe kalitesini arttırmasının beklenmesinin nedenleri şu şekilde sıralanabilir. İlk olarak UFRS muhasebeleştirme politikalarının sayısına kısıtlama getireceğinden yöneticilerin keyfi tercihlerini kısıtlayacaktır. Bir diğeri ise UFRS'nin prensip bazlı olması ve gerçeğe uygun değer yaklaşımını benimseyerek işletmelerin dönem sonlarında gerçek değerlerini yansıtmasını sağlamasıdır.

Bu çalışmada Türkiye'de 2005 sonrası halka açık işletmelerde zorunlu UFRS kullanılmasının kazanç kalitesine etkisi araştırılmıştır. Kazanç kalitesi tahakkuk yoluyla yapılan kazanç yönetimi modeli ile ölçülmüştür. Tahakkukların yöneticiler tarafından keyfi olarak kullanılmasını temel alan

bu modelde öncelikle olması gereken tahakkuk miktarı belirlenip, var olan tahakkuk miktarı ile arasındaki fark keyfi tahakkuklar olarak belirlenir. Keyfi tahakkuklar Kothari ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen performans göre düzeltilmiş keyfi tahakkuk modeli (performance-adjusted discretionary accruals model) ile ölçülmüştür. Çalışmanın bulguları Türkiye'de halka açık işletmelerde UFRS uygulanmasının keyfi tahakkuk yönetimini azaltarak kazanç kalitesini arttırdığını göstermektedir.

2- Türkiye'de Finansal Raporlama

Türkiye'de ilk olarak *bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması* amacıyla 1992 yılında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) resmi gazete de yayınlanmış ve 1 Ocak 1994 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır. MSUGT'nin asıl amacı vergi mevzuatına uygun finansal tablolar üretilmesini sağlamak olmasa da, bu düzenlemenin 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 175 inci ve 257 inci maddelerine dayanılarak hazırlanması sebebiyle düzenlenen finansal tabloların münhasıran vergi kanunlarına uygun tablolar olması gerektiği şeklinde bazı tereddütler oluşmuştur.

Daha sonra Avrupa Birliği uyum sürecinin bir sonucu olarak Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu halka açık işletmelerde Uluslararası Muhasebe Standartlarının 1 Ocak 2005 itibari ile uygulanmasını zorunlu tutmuştur. İlerleyen yıllarda yayınlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 88 inci ve Geçici 1 inci Maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirlerin,

münferit veya konsolide finansal tablolarını TMS'ye uygun olarak hazırlamaları gerektiği öngörülmüştür. Ancak daha sonra TMS uygulama kapsamının bağımsız denetim kapsamıyla eşdeğer bir şekilde belirlenmesi, bağımsız denetim kapsamının genişletilmesiyle belirli büyüklüğün altındaki çok sayıda işletmeyi kendileri için ağır bir standart seti olan TMS'yi uygulamak zorunda bırakmıştır (kgk.gov.tr). Daha sonra küçük ve orta büyüklükteki işletmeler üzerindeki bu yükü azaltmak adına yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve, 2014 yılında TMS uygulama kapsamını bağımsız denetim kapsamından ayırıştırarak TMS uygulama kapsamını genel olarak kamu yararını ilgilendiren kuruluşlarla (KAYİK) sınırlandırılmıştır. KAYİK'ler dışında kalan işletmelerin de isteğe bağlı olarak TMS uygulamalarına izin verilmiştir. TMS uygulamayan işletmelerin ise bir belirleme yapıncaya kadar yürürlükteki uygulama olan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ni bazı ek hususlar ilave edilmek suretiyle uygulaması gerekmektedir.

3- Literatür Taraması ve Hipotez Geliştirme

Çalışmalarda kazanç kalitesi genellikle net karın ölçülmesi ve varlıkların değerlendirilmesi ile ilgili finansal raporlamanın bir kısmına odaklanan modeller ile ölçülmüştür. Bu modeller *düzyük dönem kartı* (income smoothing), keyfi tahakkuk yönetimi (discretionary accruals), uygun zamanda gider kaydetme (timely loss recognition) şeklinde sıralanabilir. Bu yöntemler daha çok yöneticilerin muhasebe politikalarının kendilerine sunduğu esnekliği kullanması yoluyla yapılan kazanç yönetimi yöntemleridir ve işletmenin faaliyetlerini etkilemez. Bunun dışında kazanç kalitesini etkileyecek gerçek kazanç yönetimi de literatürde geniş yer bulmaktadır. İşletmenin faaliyet düzeylerini etkileyerek yapılan bu yöntemlere örnek olarak, Ar&Ge faaliyetlerini azaltmak, talepten fazla üretim yaparak birim başına düşen sabit giderleri azaltmak, ve vadeleri uzatarak satış

hacmini arttırmak verilebilir (Roychowdhury, 2006; Cohen ve Zarowin, 2010; Zang, 2012).

Literatürde keyfi tahakkuk yönetimini kazanç kalitesinin bir göstergesi olarak kullanan birçok çalışma mevcuttur. Keyfi tahakkuk yönetimi ile ilgili yoğunlukla işlenen bir konu ise yöneticileri keyfi tahakkuk yönetimi yapmaya iten nedenlerdir. Literatür incelendiğinde bu yöntemlerin dört kategoride sınıflandığını görürüz. Bunlardan ilki teşvik alabilmek için net kar üzerinden belirlenen ölçütlere ulaşmaya çalışmak (Healy, 1985; Holthausen, Larcker, ve Sloan, 1995; Guidry, Leon, ve Rock, 1999; Gaver, Gaver, ve Austin, 1995; Shuto, 2007; Cheng ve Warfield, 2005). Yöneticiler net kar rakamı üzerinden belirlenen teşvik primlerine ulaşabilmek için net karı arttırıcı yönde tahakkuk yönetimi yapabilirler. Örneğin yönetici o yılın net karını arttırmak adına giderlerini daha düşük göstermek için kıdem tazminatı karşılıklarını veya garanti gider karşılıklarını daha az hesaplamak, amortisman yöntemi olarak azalan bakiyeler yerine doğrusal amortisman tercih etmek, stok değer düşüklüğü karşılığı ayırmamak, duran varlıklarını daha uzun dönemlerde amorti etmek gibi yollara başvurabilir. Bunun aksine zaten teşvik alabilmek için yeterli olan net kar rakamına ulaşan yönetici içinde bulunduğu yılı garanti altına aldığından gelecek yıl faydalanmak üzere tahakkuk yoluyla gelirlerini gelecek yıla ertelemek isteyebilir. Yöneticileri keyfi tahakkuk yönetimi yapmaya iten diğer nedenler ise yatırımcıların kazanç beklentilerini yakalamak (Bartov, Givoly, ve Hayn, 2000; Barua, Legoria ve Moffitt, 2006; Burgstahler ve Eames, 2006; Choi ve Lin, 2006; Kasznik, 1999; Kasznik & McNichols, 2002; Matsumoto, 2002; Matsunaga ve Park, 2001), daha fazla kredi alabilmek adına minimum gereklilikleri sağlamak (Bartov, 1993; DeFond ve Jiambalvo, 1994; Iatridis ve Kadorinis, 2009; Sweeney, 1994), ilk halka arzlarda (IPOs) ve sonraki arzlarda (SEOs) şirketin görünümünü

düzeltilmek (Aharoni, Wang, ve Yuan, 2010; Cohen ve Zarowin, 2010; Friedlan, 1994; Jackson, Wilcox, ve Strong, 2002; Shivakumar, 2000; Teoh, Welch, ve Wong, 1998) olarak literatürde işlenmiştir.

Barth ve diğerleri (2006) çalışmalarında UFRS uygulamaya başlayan işletmelerin daha az kazanç yönetimi yaptığını tespit etmiş ve bunu da kaliteli kazancın bir göstergesi olarak kullanmışlardır. Chen ve diğerleri (2010) zorunlu olarak UFRS'na geçişin muhasebe kalitesi üzerine etkisini ölçtükleri çalışmalarında muhasebe kalitesini keyfi tahakkuk yönetimi ile ölçmüşler ve UFRS uyumu sonrası keyfi tahakkuk miktarında azalma olduğunu tespit etmişlerdir. Ahmed, Neel ve Wang (2013) 2005 yılından itibaren zorunlu olarak UFRS uygulayan 20 ülke firmaları üzerine yaptıkları çalışmalarında ise muhasebe kalitesini *düzgün*

dönem karı (income smoothing), agresif raporlama (reporting aggressiveness), ve keyfi tahakkuk yönetimi gibi üç farklı yolla ölçmüşler ve karma sonuçlar elde etmişlerdir. Bulgularında güçlü siyasi ve hukuki yaptırımlar olan ülkelerde UFRS'na uyumun muhasebe kalitesini düşürdüğünü, zayıf yaptırımların olduğu ülkelerde artırdığını tespit etmişlerdir. Bunun açıklamasını da güçlü yaptırımı olan ülkelerin yerel muhasebe standartlarının daha sıkı olduğu ve prensip bazlı olan UFRS'na geçişin yöneticilere daha fazla hileli yönlendirme imkânı sunduğu şeklinde yapmışlardır. Ipero ve Parbonetti (2011) çalışmalarında UFRS uyumu sonrasında keyfi tahakkuk yönetiminin azaldığını tespit etmişlerdir. Bunların dışında UFRS'na uyumun kazanç kalitesine etkileri üzerine yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar Tablo 1 de özetlenmiştir.

Tablo 2: Analizde Kullanılan Değişkenler ve Hesaplanış Şekilleri

Çalışma	Örnekleme	Bulguları
Lei Cai, Asheq Rahman ve Stephen Courtenay (2008) 'The effect of IFRS and its enforcement on earnings management: an international comparison'	2000-2006 yılları arasında 32 ülkeden 5887 firma üzerinde	2004 yılına göre UFRS'na geçilen 2005 yılında kazanç yönetiminde artış tespit etmişlerdir. Fakat 2006 yılında ise 2004 yılına göre kazanç yönetiminde düşüş tespit etmişlerdir.
Susana Callao ve José Ignacio Jarne (2010) 'Have IFRS affected earnings management in the European Union?'	: 2003-2006 yılları arasında AB üyesi ülkeden 1408 firma üzerinde	UFRS'na uyum sonrası keyfi tahakkuk yönetiminde artış tespit etmişler.
Huifa Chen, Qingliang Tang, Yihong Jiang ve Zhijun Lin (2010) 'The role of International Financial Reporting Standards in accounting quality: evidence from the European Union'	2000-2007 yılları arasında 15 AB üyesi ülkeden 2074-3132 arasında değişen firma üzerine	UFRS uyumu sonrası daha az keyfi tahakkuk yönetimi, daha fazla <i>düzgün dönem karı</i> (income smoothing) ve daha az uygun zamanda gider kaydetme (timely loss recognition) tespit etmişlerdir.
Günther Gebhardt ve Zoltan Novotny-Farkas (2011) 'Mandatory IFRS adoption and accounting quality of European banks'	2000-2007 yılları arasında 12 AB üyesi ülkeden 90 banka üzerine	UFRS uyumu sonrası daha az <i>düzgün dönem karı</i> (income smoothing) ve daha az uygun zamanda gider kaydetme (timely loss recognition) tespit etmişlerdir.

Jerry Sun, Steven F. Cahan ve David Emanuel (2011) <i>'How would the mandatory adoption of IFRS affect the earnings quality of US firms? Evidence from cross-listed firms in the US'</i>	2000-2008 yılları arasında 189 firma üzerine	UFRS uyumu sonrası kazanç kalitesinde artış tespit etmişlerdir. Kazanç kalitesini "dönem zararı yerine küçük dönem karı raporlamaya çalışmak (small positive earnings)" ve "karın sürekliliği (earnings persistence)" yöntemleri ile ölçmüşlerdir.
Muhammad Nurul Houqe, Tony van Zijl, Keitha Dunstan ve Wares Karim (2012), <i>'The effect of IFRS adoption and investor protection on earnings quality around the world'</i>	2000-2007 yılları arasında 13 AB üyesi ve 33 AB üyesi olmayan ülkeden 5,926-19,442 arasında değişen sayıda firma üzerine	UFRS uyumu sonrası sermaye piyasaları güçlü ve hissedarların korunduğu ülkelerde kazanç kalitesinde artış (keyfi tahakkuk yönetiminde azalış) , aksi ülkelerde kazanç kalitesinde düşüş tespit etmişlerdir.
Vedran Capkun, Daniel W. Collins ve Thomas Jeanjean (2013) <i>'The effect of IAS/IFRS adoption on earnings management (smoothing): a closer look at competing explanations'</i>	1994-2009 yılları arasında 21 AB üyesi 8 AB üyesi olmayan ülkeden 3853 firma üzerine	UFRS uyumu sonrası kazanç yönetiminde (düzgün dönem karında-earnings smoothing artış) artış tespit etmişlerdir.
Leonidas C. Doukakis(2014) <i>'The effect of mandatory IFRS adoption on real and accrual based earnings management activities'</i>	2000-2010 yılları arasında 22 ülkeden 13295 firma üzerine	UFRS'na uyumun keyfi tahakkuk yönetimi ve gerçek faaliyetlerin yönetimi yoluyla yapılan kazanç yönetimi üzerine anlamlı bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir.
Thomas Jeanjean ve Hervé Stolowy (2008) <i>'Do accounting standards matter? An exploratory analysis of earnings management before and after IFRS adoption'</i>	2002-2003 ve 2005-2006 yılları arasında 321 Fransız firması üzerine	UFRS uyum sonrası daha az gider yazmaya çalışmak yoluyla (avoiding losses) yapılan kazanç yönetiminde artış tespit etmişlerdir.
Daniel Zéghal, Sonda Chtourou ve Yosra Mnif Sellami (2011) <i>'An analysis of the effect of mandatory adoption of IAS/IFRS on earnings management'</i>	2003-2006 yılları arasında 353 Fransız firması üzerine	Zorunlu UFRS uyumu sonrası kazanç yönetiminde azalış tespit etmişlerdir.
Marcus Salewski, Torben Teuteberg ve Henning Zülch(2014) <i>'Short-term and long-term effects of IFRS adoption on disclosure quality and earnings management'</i>	1995-2012 yılları arasında 2590 Alman firması üzerine	UFRS'na zorunlu uyumun ilk dört yılında keyfi tahakkuk yönetiminde artış tespit etmişlerdir. Sonraki dört yıllık dönemde anlamlı bir fark tespit edememişlerdir.
Antonio Marra, Pietro Mazzola ve Annalisa Prencipe (2011) <i>'Board monitoring and earnings management pre-and post-IFRS'</i>	2003-2006 yılları arasında 222 İtalyan firması üzerine	Zorunlu UFRS uyumu sonrası keyfi çalışma sermayesi tahakkukları yönetiminde azalma tespit etmişlerdir.
Nicola Moscariello, Len Skerratt ve Michele Pizzo (2014) <i>'Mandatory IFRS adoption and the cost of debt in Italy and the UK'</i>	2002-2008 yılları arasında 74 İtalyan ve İngiliz firması üzerine	Zorunlu UFRS uyumu sonrası keyfi tahakkuk yönetiminde azalış tespit etmişlerdir.
Wolfgang Aussenegg, Petra Inwinkl ve Georg Schneider (2008) <i>'Earnings management and local vs international accounting standards of European public firms'</i>	1995-2005 yılları arasında 1650 İngiliz ve İrlanda firması üzerine	Zorunlu UFRS uyumu sonrası kazanç yönetiminde anlamlı bir değişme tespit edememişlerdir.

Daha önce yapılmış çalışmalardan elde edilen bulgular doğrultusunda UFRS uyumu ile kazanç kalitesi arasında ilişki olduğu çıkarımı yapılarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur;

H₁: *Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyum firmalarda keyfi tahakkuk yönetimini azaltarak kazanç kalitesini arttırmaktadır.*

4- Araştırma Modeli, Örneklem ve Bulgular

4.1- Örneklem

Çalışmada 1994-2014 yılları arasında Borsa İstanbul'da kote 140 firma örneklem olarak kullanılmıştır. Bu 140 firmaya ulaşmak için ilk olarak Borsa İstanbul'da kote yaklaşık 350 firmadan finans kuruluşları çıkarılmıştır. Finans kuruluşları farklı mevzuatlara tabi olmaları ve farklı hesaplar kullanmaları nedeniyle çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Daha sonra kalan firmalar sektörlerine göre gruplanmış ve en az 8 firmanın olmadığı sektörler çıkarılmıştır. Keyfi tahakkuk modelinde regresyon sektör bazında uygulandığından 8 den az firma ile anlamlı sonuca ulaşılamayacağı düşünülmüştür. Son olarak verileri eksik firmalar da çıkarıldığında 140 firmaya ulaşılmıştır.

4.2- Araştırma Modeli

Olması gereken toplam tahakkukları tespit etmek için aşağıdaki kesitsel OLS regresyon modeli kullanılır. Kothari ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen performans göre düzeltilmiş keyfi tahakkuk modelinde regresyon modelinin her yıl her bir endüstri grubuna ayrı ayrı uygulanması ile tespit edilen katsayılar ikinci aşamada her bir firma verisinde yerine konulur.

$$TA_{it} / A_{it-1} = \beta_0 + \alpha_i [1/A_{it-1}] + \beta_{1i} [(\Delta Sales_{it} - \Delta AR_{it}) / A_{it-1}] + \beta_{2i} [PPE_{it} / A_{it-1}] + \beta_{3i} ROA_{it(or\ it-1)} + \varepsilon_{it} \quad (4)$$

TA_{it} = toplam tahakkuklar

$\Delta Sales_{it}$ = satış gelirlerindeki yüzde değişim (önceki yıla göre)

ΔREC_t = net ticari alacaklardaki yüzde değişim (önceki yıla göre)

PPE_{it} = maddi duran varlıklar

ROA_{it} = varlıklardan getiri oranı

A_{it-1} = toplam varlıkların doğal logaritması

Hipotezi test etmek için aşağıdaki çoklu regresyon modeli kullanılmıştır.

$$Keyfi-Tahakkuk_t = \beta_0 + \beta_1 UFRS_t + \beta_2 LogVarlıklar + \beta_3 Kaldıraç_t + \beta_4 ROA_t + \beta_5 Varlık-Devir-Hızı$$

Keyfi-Tahakkuk_t = var olan tahakkuklar ile modele göre olması gereken tahakkuklar (toplam varlıklar ile normalleştirilmiş) arasındaki farkın mutlak değeri

UFRS= Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulanan işletmelerde 1, diğerlerinde 0

LogVarlıklar= Toplam varlıkların doğal logaritması

Kaldıraç= Toplam varlıklar/toplam yükümlülükler

ROA= dönem karı/ toplam varlıklar

Varlık-Devir-Hızı = Net Satış Hasılatı / ((Toplam Varlıklar (mevcut dönemde)+ toplam varlıklar (önceki dönem)) / 2)

Keyfi-Tahakkuk_t bağımlı değişkeni Kothari ve diğerleri (2005) tarafından geliştirilen performans göre düzeltilmiş keyfi tahakkuk modelinden elde edilen olması gereken tahakkuk miktarı ile varolan tahakkukların farkının mutlak değeri olarak hesaplanmıştır. Keyfi tahakkuklar gelir azaltıcı (negatif) veya gelir arttırıcı (pozitif) yönde olabilir. Çalışmada keyfi tahakkuklar ister gelir arttırıcı

ister gelir azaltıcı olsun yöneticiler tarafından kasıtlı kullanıldığından kazanç kalitesini düşüreceği kabul edilerek mutlak değerleri alınmıştır. UFRS bağımsız değişkeni ise UFRS uygulayan işletmelerde 1 diğerlerinde 0 olarak alınmıştır.

Peasnell ve diğerleri (1998) muhasebe politikası tercihinde firma büyüklüğünün önemli bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Firma büyüklüğünün keyfi tahakkuk yönetimine etkisini kontrol etmek için modele literatürde de sıkça kullanılan toplam varlıkların doğal logaritması kontrol değişken olarak eklenmiştir. Prawitt ve diğerleri (2009); Davidson ve diğerleri (2005); Baxter ve diğerleri (2009); Chtourou, Bedard ve Courteau (2001); Jeong ve Rho (2004); Chen, Lin, ve Zhou (2005) çalışmalarında toplam varlıkların doğal logaritmasını keyfi tahakkukları etkileyen kontrol değişken olarak kullanmışlardır. Bir diğer kontrol değişken olarak kaldıraç oranı kullanılmıştır. DeFond ve Jiambalvo (1994) çalışmalarında borç sözleşmelerinde belirtilen sınırlara yaklaşan firmaların yöneticilerinin daha fazla hileli yönlendirme yolu ile kazanç yönetimi yaptığını tespit

etmiştir. Aynı şekilde Iatridis ve Kadorinis (2009) çalışmalarında borç sözleşmelerinde belirtilen sınırlara yaklaşan firmaların borç taahhütlerini tutturmak için daha çok tahakkuk yönetimi yaptığını tespit etmişlerdir. Prawitt ve diğerleri (2009) ile Baxter ve diğerleri (2009)'nin çalışmalarında kullandığı gibi varlıklardan getiri oranı işletme performanslarındaki değişiklikleri kontrol etmesi için modele eklenmiştir. Son olarak varlık devir hızı çalışmada kontrol değişken olarak kullanılmıştır.

4.3- Bulgular

Tablo 2 de model değişkenlerinin tanımlayıcı istatistikleri yer almaktadır. Keyfi tahakkukların en küçüğü sifıra yakın olacak şekilde en büyüğü 27928.06 ortalaması ise 102.7006'dır. Varlıkların doğal logaritması 2 ila 11 arasında değişmektedir ve ortalaması 5.4927 dir. Kaldıraç oranı 0.11 ila 156 arasında değişmektedir ve ortalaması 3.53 tür. Varlık devir hızının en küçüğü sifıra yakın olmak üzere ortalaması 1.03 tür. Son olarak varlıklardan getiri oranı -1.37 ile 6.80 arasında değişmektedir ve ortalaması 0.058 dir.

Tablo 2: Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Orta Değer	Standart Sapma	En Küçük	En Büyük
<i>Keyfi-Tahakkukt</i>	102.7006	11.98587	787.1574	.0002252	27928.06
UFRS	.7438895	1	.4365996	0	1
<i>LogVarlıklar</i>	5.492795	5.336787	1.547445	2.054457	11.49904
Kaldıraç	3.531489	2.237938	6.642659	.1152828	156.7754
<i>Varlık-Devir-Hızı</i>	1.036278	.9594	.5673815	.0038	4.3764
ROA	.0583169	.0507448	.2152661	-1.375124	6.804577

Tablo 3 değişkenler arasındaki ikili korelasyonları göstermektedir. Sonuçlara göre, beklendiği gibi UFRS uyumu ile keyfi tahakkuk yönetimi arasında anlamlı negatif bir ilişki vardır. Varlık büyüklükleri ile keyfi tahakkuk yönetimi arasında anlamlı pozitif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu da daha büyük firmaların daha çok keyfi tahakkuk yönetimi yaptığını göstermektedir. Analizlerde bağımlı değişken ile kontrol değişkenleri arasında veya kontrol değişkenlerinin kendi arasında anlamlı bir ilişkinin olması çoklu doğrusallık sorunu olduğunu göstermektedir. Gujarati (2004, p.359)

değişkenlerin ikili korelasyonlarında 0.80 den daha büyük bir ilişki çıkarsa bunun çoklu regresyon sonuçlarını bozacağını vurgulamıştır. Bu durumda bu değişkenlerden birinin modelden çıkarılması gerekir. Bağımsız değişken olan UFRS uyumu ile kontrol değişkeni olan varlık büyüklüğü arasındaki anlamlı ve güçlü ilişki (0.3245) çoklu doğrusallık sorunu yaratacak büyüklükte olmadığından ihmal edilmiştir. Varlık devir hızı ile UFRS uyumu (-0.2252) ve kaldıraç oranı (-0.2206) arasındaki anlamlı negatif ilişki yeteri kadar güçlü olmadığından ihmal edilmiştir.

Tablo 3: Değişkenler Arası İkili Korelasyon (Pearson Korelasyonu)

	<i>Keyfi-Tahakkukt</i>	<i>UFRS</i>	<i>LogVarlıklar</i>	<i>Kaldıraç</i>	<i>Varlık-Devir-Hızı</i>	<i>ROA</i>
<i>Keyfi-Tahakkukt</i>	1					
<i>UFRS</i>	-0.0422*	1				
<i>LogVarlıklar</i>	0.1894***	0.3245***	1			
<i>Kaldıraç</i>	-0.0215	0.0700***	-0.0919***	1		
<i>Varlık-Devir-Hızı</i>	-0.0321	-0.2252***	-0.1208***	-0.2206***	1	
<i>ROA</i>	0.0067	-0.1943***	-0.0207	0.0313	0.1701***	1

*, **, *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeyini temsil eder.

Değişkenler aşağıdaki gibi tanımlanır;

Keyfi-Tahakkukt = var olan tahakkuklar ile modele göre olması gereken tahakkuklar (toplam varlıklar ile normleştirilmiş) arasındaki farkın mutlak değeri

UFRS = Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulayan işletmelerde 1, diğerlerinde 0

LogVarlıklar = Toplam varlıkların doğal logaritması

Kaldıraç = Toplam varlıklar/toplam yükümlülükler

ROA = dönem karı/ toplam varlıklar

Varlık-Devir-Hızı = Net Satış Hasılatı / ((Toplam Varlıklar (mevcut dönemde) + toplam varlıklar (önceki dönem)) / 2)

Tablo 4: Çoklu Regresyon Bulguları

	<i>Kesişim Noktası</i>	<i>UFRS</i>	<i>LogVarlıklar</i>	<i>Kaldıraç</i>	<i>Varlık-Devir-Hızı</i>	<i>ROA</i>
<i>Keyfi-Tahakkuk</i>	-313.2054 (-3.73) ^{***}	-222.86 (-4.99) ^{***}	114.3435 (9.14) ^{***}	.1678624 (0.06)	-43.65397 (-1.29)	-24.32614 (-0.29)
R ² : 0.3671 Gözlem Sayısı: 1882 Firma Sayısı: 140 Prob > chi ² : 0.0000						
* , ** , *** sırasıyla %10, %5 ve %1 anlamlılık düzeyini temsil eder. Parantez içi değerler z değeridir. Değişkenler aşağıdaki gibidir: <i>Keyfi-Tahakkuk</i> = var olan tahakkuklar ile modele göre olması gereken tahakkuklar (toplam varlıklar ile normalleştirilmiş) arasındaki farkın mutlak değeri <i>UFRS</i> = Uluslararası Muhasebe Standartlarını uygulayan işletmelerde 1, diğerlerinde 0 <i>LogVarlıklar</i> = Toplam varlıkların doğal logaritması <i>Kaldıraç</i> = Toplam varlıklar/toplam yükümlülükler <i>ROA</i> = dönem karı/ toplam varlıklar <i>Varlık-Devir-Hızı</i> = Net Satış Hasılatı / ((Toplam Varlıklar (mevcut dönemde) + toplam varlıklar (önceki dönem)) / 2)						

Tablo 4 çoklu regresyon modelinin bulgularını göstermektedir. Bulgular Hipotezi doğrular niteliktedir. UFRS uyumu ile keyfi tahakkuk yönetimi arasında negatif ve anlamlı ilişki çıkmıştır. Bulgular UFRS uygulayan işletmelerin Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği hükümlerini uygulayan işletmelere göre daha az keyfi tahakkuk yönetimi yaptığını ve kazanç kalitesinin UFRS uygulayan işletmelerde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Varlık büyüklüğü ile keyfi tahakkuk yönetimi arasında çıkan pozitif ve anlamlı ilişki büyük firmaların daha çok kazanç yönetimi yaptığını göstermektedir. Anlamlı sonuç elde edilmese de beklendiği üzere kaldıraç oranı ile keyfi tahakkuk yönetimi arasında pozitif bir ilişki elde edilmiştir. Bu da borç oranları fazla olan firmaların net karı manipüle etmek için daha çok tahakkuk yönetimi yaptıklarını göstermektedir.

5- Sonuç ve Öneriler

Gerçek, şeffaf ve karşılaştırılabilir bilgiyi sağlamak

amacıyla geliştirilen muhasebe standartlarından en önemli beklenti muhasebe kalitesini arttırmasıdır. Muhasebe literatüründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) uyumun kazanç kalitesine etkileri birçok çalışmada ölçülmüş ve ülkeden ülkeye farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bu farklı sonuçlar her ülkenin kurumsal faktörlerinin farklı olduğu dolayısıyla tek bir standart setinin farklı yapılara sahip her ülke için aynı sonucu doğurmayacağı şeklinde açıklanmıştır. Örneğin çalışmalarda daha güçlü kurumsal yapıları olan, firmaların daha çok borçla finanse edildiği kıta Avrupası ülkelerinde (Almanya gibi) UFRS'na uyumun kazanç kalitesini düşürdüğü, ABD ve İngiltere gibi sermaye piyasaları güçlü ülkelerde ise arttırdığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada Türkiye'de zorunlu UFRS uyumunun firmaların kazanç kalitesi üzerine etkileri incelenmiş ve UFRS'ye uygun hazırlanan finansal tablolarda yerel raporlama çerçevesine göre daha az tahakkuk yönetimi yapıldığı ve daha yüksek kazanç kalitesi elde edildiği tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aharony, J., Wang, J., ve Yuan, H. 2010. Tunneling as an incentive for earnings management during the IPO process in China. *Journal of Accounting and Public Policy* 29(1):1-26.
- Ahmed, A.S., Neel, M., Wang, D., 2013. Does Mandatory Adoption of IFRS Improve Accounting Quality? Preliminary Evidence. *Contemporary Accounting Research*. 30(4); 1344-1372
- Aussenegg, Wolfgang, Petra Inwinkl ve Georg Schneider, 2008. 'Earnings management and local vs international accounting standards of European public firms' (unpublished but available at SSRN).
- Ball, R. 2001. Infrastructure requirements for an economically efficient system of public financial reporting and disclosure. *Brooking-Wharton papers on Financial Services*
- Barth, M., Landsman, W., ve Lang, M. 2006. International Accounting Standards and Accounting quality.
- Bartov, E. 1993. The timing of asset sales and earnings manipulation. *The Accounting Review*. 68 (4): 840-855.
- Bartov, E., Givoly, D., ve Hayn, C. 2000. The rewards to meeting or beating earnings expectations. SSRN Electronic Journal (March 1999).
- Barua, A., Legoria, J., ve Moffitt, J.S. 2006. Accruals management to achieve earnings benchmarks: a comparison of pre-managed profit and loss firms. *Journal of Business Finance & Accounting* 33(5-6): 653-670.
- Baxter, P., ve J. Cotter, 2009. Audit Committees and Earnings Quality. *Accounting and Finance*, Vol.49, pp. 267-290.
- Burgstahler, D., ve M. Eames. 2006. Management of earnings and analysts' forecasts to achieve zero and small positive earnings surprises. *Journal of Business Finance & Accounting* 33 (5-6): 633-652.
- Cai, Lei, Asheq Rahman ve Stephen Courtenay, 2008. The effect of IFRS and its enforcement on earnings management: an international comparison, (unpublished but available at SSRN).
- Callao, Susana, ve José Ignacio Jarne, 2010. Have IFRS affected earnings management in the European Union?', *Accounting in Europe*, vol 7 , pp159-189.
- Capkun, Vedran, Daniel W. Collins ve Thomas Jeanjean, 2013. The effect of IFRS adoption on earnings management (smoothing): a closer look at competing explanations, (unpublished but available at SSRN).
- Chen, H., Tang, Q., Jiang, Y., ve Lin, Z. 2010. The role of international financial reporting standards in Accounting quality, Evidence from the European Union. *Journal of International Financial management and Accounting*. 21(3):220-278
- Chen, Huifa, Qingliang Tang, Yihong Jiang ve Zhijun Lin, 2010. The role of International Financial Reporting Standards in accounting quality: evidence from the European Union, *Journal of International Financial Management & Accounting*, vol 21, 220-278.
- Chen. K.Y., K.L. Lin, ve J. Zhou 2005. Audit Quality and Earnings Management for Taiwan IPO Firms. *Managerial Auditing Journal*. Vol. 20, No. 1, pp. 86-104.
- Cheng, Q., ve Warfield T.D. 2005. Equity incentives and earnings management. *The Accounting Review* 80(2): 441-476.
- Choi, Y., ve Lin, S. 2006. The market premium to meeting or beating analysts' forecasts: further evidence from the UK. *Manchester Business School Working Paper No. 509*, 1-25.
- Chtourou, S. M., J., Bedard, ve L. Courteau, 2001. Corporate Governance and Earnings Management, Working Paper (University of Naval, Quebec).
- Cohen, D.A., ve Zarowin, P. 2010. Accrual-based and real earnings management activities around seasoned equity offerings. *Journal of Accounting and Economics* 50: 2-19.

- Davidson, R, J. Goodwin-Stewart ve P. Kent, 2005. Internal Governance Structures and Earnings Management. *Accounting and Finance*, Vol. 45, pp. 241-267.
- DeFond, M.L., ve J. Jiambalvo, 1994. Debt Covenant Violation and Manipulation of Accruals. *Journal of Accounting and Economics*. 17, 145-176.
- Doukakis, Leonidas C., 2014. The effect of mandatory IFRS adoption on real and accrual-based earnings management activities, *Journal of Accounting and Public Policy*, vol 33 , pp551–572.
- Friedlan, J.M. 1994. Accounting choices of issuers of initial public offerings. *Contemporary Accounting Research* 11(1): 1-31.
- Gaver, J.J., K. M. Gaver, ve J. R. Austin. 1995. Additional evidence on bonus plans and income management. *Journal of Accounting and Economics* 19(3):3-28.
- Gebhardt, Günther, ve Zoltan Novotny-Farkas, 2011. Mandatory IFRS adoption and accounting quality of European banks, *Journal of Business Finance & Accounting*, vol 38 , pp289–333.
- Guidry, F, A. J. Leone, ve S. Rock. 1999. Earnings-based bonus plans and earnings management by business-unit managers. *Journal of Accounting and Economics* 26 (1-3):113-142.
- Gujarati (2004). *Basic Econometrics*. The McGraw-Hill Companies, 2nd Edition.
- Healy, P.M., 1985. The effect of bonus schemes on accounting decision. *Journal of Accounting and Economics* 7: 85-107.
- Holthausen, R., D. Larcker, ve R. Sloan. 1995. Annual bonus schemes and the manipulation of earnings. *Journal of Accounting and Economics* 19: 29-74.
- Houqe, Muhammad Nurul, Tony van Zijl, Keitha Dunstan ve A. K. M. Waresul Karim, 2012. The effect of IFRS adoption and investor protection on earnings quality around the world, *The International Journal of Accounting*, vol 47, pp333–355.
- Iatridis, G., ve G. Kadorinis. 2009. Earnings management and firm financial motives: A financial investigation of UK listed firms. *International Review of Financial Analysis* 18 (4): 164-173
- Ipino, Elisabetta, ve Antonio Parbonetti, 2011. Mandatory IFRS adoption: the trade-off between accrual and real-based earnings management, (unpublished but available at SSRN)
- Jackson, S., Wilcox, W., ve Strong, J. 2002. Do initial public offering firms understate the allowance for bad debts? *Advances in Accounting* 19: 89-118.
- Jeanjean, Thomas, ve Hervé Stolowy, 2008 Do accounting standards matter? An exploratory analysis of earnings management before and after IFRS adoption, *Journal of Accounting and Public Policy*, vol 27, pp480–494.
- Jeong, S.W., ve J. Rho, 2004. Big Six Auditors and Audit Quality: The Korean Evidence. *The International Journal of Accounting*. Vol.39, pp. 175–196.
- Kasznik, R. 1999. On the association between voluntary disclosure and earnings management. *Journal of Accounting Research* 37: 57–81.
- Kasznik, R., ve McNichols, M. 2002. Expectations matter? Evidence from analyst forecast revisions and share prices. *Journal of Accounting Research* 40(3): 727-759.
- Kothari, S.P., A.J. Leone, ve C.E. Wasley 2005. Performance Adjusted Discretionary Accrual Measures. *Journal of Accounting and Economics*. Vol. 39, pp. 163-197.
- Leuz, C. ve Verrecchia, R. 2000. The economic consequences of increased disclosure. *Journal of Accounting Research*, Vol. 38
- Marra, Antonio, Pietro Mazzola ve Annalisa Prencipe, 2011, Board monitoring and earnings management pre- and post-IFRS, *The International Journal of Accounting*, vol 46, pp205–230.

- Matsumoto, D. A. 2002. Management's incentives to avoid negative earnings surprises. *The Accounting Review* 77(3): 483-514.
- Matsunaga, S.R., ve Park, C.W. 2001. The effect of missing quarterly earnings benchmark on the CEO's annual bonus. *The Accounting Review* 76(3): 313-332.
- Moscariello, Nicola, Len Skerratt ve Michele Pizzo, 2014, Mandatory IFRS adoption and the cost of debt in Italy and UK, *Accounting and Business Research*, vol 44, pp63–82.
- Prawitt, D.F., J.L. Smith, ve D.A. Wood, 2009. Internal Audit Quality and Earnings Management. *The Accounting Review*. Vol.84, No.4, pp. 1255-1280.
- Roychowdhury, S. 2006. Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics* 42: 335–370.
- Salewski, Marcus, Torben Teuteberg ve Henning Zülch, 2014. Short-term and long-term effects of IFRS adoption on disclosure quality and earnings management', (unpublished but available at SSRN).
- Shivakumar, L. 2000. Do firms mislead investors by overstating earnings before seasoned equity offerings? *Journal of Accounting and Economics* 29: 339-371.
- Shuto, A. 2007. Executive compensation and earnings management: Empirical evidence from Japan. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* 16(1): 1-26.
- Soderstrom, N.S. ve Sun, K.J. 2007. IFRS adoption and accounting quality: a review. *European Accounting Review*. 16(4)
- Sun, Jerry, Steven F. Cahan ve David Emanuel, 2011. How would the mandatory adoption of IFRS affect the earnings quality of US firms? Evidence from cross-listed firms in the U', *Accounting Horizons*, vol 25, pp837–860.
- Sweeney, A.P. 1994. Debt-covenant violations and managers' accounting responses. *Journal of Accounting and Economics* 17(3): 281-308.
- Teoh, S.H., Welch, I., ve Wong, T.J. 1998. Earnings management and the long-run market performance of initial public offerings. *The Journal of Finance* 53(6): 1935-1974.
- Young ve Guenther, 2002. Financial reporting environments and international capital mobility. *Journal of Accounting Research*, 41(3).
- Zang, A.Y. 2012. Evidence on the trade-off between activities manipulation and accrual-based earnings management. *The Accounting Review* 87(2): 675-703.
- Zéghal, Daniel, Sonda Chtourou ve Yosra Mnif Sellami, 2011. An analysis of the effect of mandatory adoption of IAS/IFRS on earnings management, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol 20 , pp61–72.